

BİR DÜNYA KONU

TRT

TÜRKİYE RADYO TELEVİZYON
KURUMU ADINA SAHİBİ ve
GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Ahmet AKÇAKAYA

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Birsen YÜKSEL TAYMAZ

EDİTÖRLER
Ümit YILDIRIM
Nesrin BÜYÜKTURAN

GRAFİK TASARIM
Birsen YÜKSEL TAYMAZ

YÖNETİM YERİ
TRT MÜZİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI
TRT SİTESİ A BLOK KAT 9
Tel: (312)463 32 48

ISSN 2458-7702
SAYI 61 / OCAK 2021
YAYIN TÜRÜ
Yaygın/Süreli

BASIM TARİHİ
20 OCAK 2021

BASIM YERİ
Salmat Basım Yay. Amb. San.Ltd.Şt.
Büyük Sanayi 1. Cadde 95/1
Altındağ-Ankara
Tel: (312) 341 10 20
Faks: (312) 341 30 50

TRT Bir Dünya Müzik

@birdunyamuzik

birdunyamuzik@trt.net.tr

CIHAN IŞIKHAN

14

Dokuz Eylül Üniversitesi'nden Prof.Dr. Cihan Işıkhhan; tarihsel gelişimi, eğitimi ve özellikleriyle dünden bugüne ses ve müzik teknolojilerini tüm ayrıntılarıyla değerlendiriyor.

BORA USLUSOY

17

"Stüdyo ile canlı seslendirme arasında farklılıklar olsa da temelde ikisinde de bir elektrik akımının peşinde koşuyorsunuz. Stüdyo kayıtlarında yaratıcılığa daha fazla yer var. Bir nevi tarihe kayıt düşünüyorsunuz..."

**AHMET GÖKHAN
COŞKUN**

20

Müzik prodüksiyonlarındaki başarılı dokunuşlarıyla bilinen ve aranan ses mühendislerimizden Ahmet Gökhan Coşkun'la, çoğu zaman yalnızca teknik bir iş zannedilen ses mühendisliğinin müzik eserlerinin var oluşundaki rolünü konuştuk.

**DİJİTAL MÜZİK
DÜNYASI**

24

"Müzik, dijital araçlarla birlikte önemli kazanımlar elde etti. Bu kazanımlar, kuşkusuz müzik distribüsyonunun global bir noktaya erişmesi ve müzikal üretimin bireysel nitelikler edinmesi ile ilişkili." Rahmi Mert Özcan...

Müzik ve daha fazlası...

🌀 Söyleşi: Ümit Yıldırım

Bora Uslusoy
bumarecordz.com

Bora Uslusoy, uzun yıllardır çeşitli gruplarla ve sanatçılarla müzik çalışmaları yapıyor. Prodüktörlük, miks ve mastering mühendisliği yapan aynı zamanda iyi bir müzisyen olan Uslusoy, Halen ABD'nin Massachusetts eyaletinde, Boston şehrinde yaşıyor ve dijital yapım şirketi bUMA RecordZ ile müzik yapım çalışmalarına devam ediyor.

Kendi adına, iki adet solo albüm ve iki single yayınlayan müzisyenin görüntü için yaptığı ses ve müzik çalışmaları da var.

Şimdiye kadar gerek müzik teknolojileri gerekse gitar ve armoni gibi konularda çeşitli kurumlarda, eğitim çalışmaları yapan, atölyeler gerçekleştiren, seminerler veren Bora Uslusoy ile uzakları yakınlaştırdık ve renkli bir söyleşi yaptık. Keyifli okumalar dileriz...

Bilinen ilk ses kaydı
19. yüzyılın ikinci
yarısında Edison
laboratuvarlarında
gerçeklesen
fonograf kayıtlarıyla
başlıyor. 1950'lerden
itibaren manyetik
bandın yaygınlaşması
ile müzik evlere giriyor.

Öncelikle dergimizde sizi görmek çok güzel hoş geldiniz. Gitar ve Berklee kesişmesi sanırım çoğu müzisyen için hayalleri süsler. Yetenekleri Berklee tarafından da takdir edilen bir gitarist, prodüktör ayrıca miks mastering mühendisi olarak kendinizden ve bugüne kadar yaptığınız çalışmalardan biraz bahsedebilir misiniz?

Evet, ana enstrümanım gitar. Aynı zamanda vokalistim. 2004 yılında ilk solo albümümü yayınladım.

Daha sonra muhtelif single çalışmalarım oldu ve bir uzun metrajlı filmin müziklerini yaptım.

Son 15 yıldır ses mühendisi-müzik prodüktörü olarak çalışıyorum. Aynı zamanda da eğitimciyim. 2019 yılından beri Berklee College of Music'te, Music Production and Engineering departmanında ders veriyorum.

Dünyada ses mühendisliğinin gelişim süreci nasıl bir rota izlemiştir?

Gelenen son noktada, dijital ses ekipmanlarının küçülmesi ve ucuzlamasıyla müzik yapım şekli, online

Teknolojinin müzik üretimi açısından ne gibi katkıları olmuştur?

Bilinen ilk ses kaydı 19. yüzyılın ikinci yarısında Edison laboratuvarlarında gerçekleşen fonograf kayıtlarıyla başlıyor. 1950'lerden itibaren manyetik bandın yaygınlaşması ile müzik evlere giriyor. Eş zamanlı olarak radyo ve televizyon yayıncılığının da müzik teknolojilerinin gelişmesinde büyük katkısı var. Önce CD sonra da sıkıştırılmış formatta (mp3) müzik eserlerinin saklanabilmesi ile dijital ses daha da erişilebilir hale geliyor. Gelenen son noktada, dijital ses ekipmanlarının küçülmesi ve ucuzlamasıyla müzik yapım şekli, online streaming ile de müziğin

streaming ile de müziğin tüketim şekli tamamen değişti. Artık müzik eserlerine sahip olmak yerine bulut ortamından her istediğiniz zaman erişebilme ayrıcalığına sahipsiniz.

tüketim şekli tamamen değişti. Artık müzik eserlerine sahip olmak yerine bulut ortamından her istediğiniz zaman erişebilme ayrıcalığına sahipsiniz.

Bu saydığım en son gelişmeler ile yapım şirketleri, dağıtım kanalları, müzik stüdyoları, müzik yapımcıları, dağıtım ve pazarlama şekli ve bu sektördeki eşik beklentileri de değişti. Eser sahipleri eskiden yayın yönetmenlerine ulaşmak zorunda iken artık onların yerini playlist küratörleri aldı.

Ses mühendislerini çalışma ortamı olarak birbirinden ayıran teknik farklılıklar nelerdir? Stüdyoda ya da stüdyo dışında çalışan mühendisleri birbirinden ayıran özellikler nedir?

Stüdyo ile canlı seslendirme arasında farklılıklar olsa da temelde ikisinde de bir elektrik akımının peşinde koşuyorsunuz. Stüdyo kayıtlarında yaratıcılığa daha fazla yer var. Bir nevi tarihe kayıt düşüyorsunuz ancak canlı seslendirme anlık olarak yaşanıyor ve bitiyor.

Şu an Boston'da yaşıyorsunuz. Yapım şirketi bUMA RecordZ ile müzik yapım çalışmalarına devam ediyorsunuz sanırım. Burada kullandığınız müzik uygulamaları nelerdir? Stüdyolarınızdaki teknolojik koşullar ve yapılan müzik üretimleriyle ilgili örnekler aktarabilir misiniz?

Logic ve Cubase'i de kullanıyor ve öğretiyorum olsam da Pro Tools elim ayağım. Berklee'de bizim departmanın resmi yazımı zaten. Gerek müzik gerekse post prodüksiyon için ses kayıt, edit ve miks işlemlerinde endüstri standardı Pro Tools. Ev stüdyomda Digidesign C|24 kontrol masası, Avid HDX sistemi, Lynx ve Digidesign analog dijital dönüştürücüler, Universal Audio ve SSL preamplifikatörler, Neumann, AKG, Sennheiser, Oktava gibi mikrofonlar kullanıyorum.

Berklee College of Music akademik kadrosunda da yer alıyorsunuz. Müzik yapıcılığı ve müzik teknolojileri eğitimleri alanında Amerika'daki gelişmeleri aktarmanızı istesek neler söyleyebilirsiniz?

Berklee'deki öncelikle insan kaynağı, yani öğretim görevlileri ve öğrenciler çok değerli. Benim departmanımda Grammy ödüllü ses mühendisleri/produktörler ders veriyor, öğrencilerimiz dünyanın en yetenekli müzisyenleri. Öte yandan muazzam bir bilgi dağarcığı var.

Müzik prodüksiyonu teknolojilerinin sesin özgülleşmesine etkileri nelerdir sizce?

Edgard Varèse tarafından ortaya atılan 'Sesin özgürleşmesi' kavramı bakımından da değerlendirme yapmak isterseniz, dinlemek isteriz...

Teknolojinin sesi özgürleştirdiği doğru. Daha önce de belirttiğim gibi dijital sistemlerin gelişmesi ve ucuzlaması ile herkes tarafından ulaşılabilir hale geliyor. Bu yüzden sektör dönüşüm geçirdi/geçiriyor.

Her geçen gün 'büyük stüdyolar' ayakta kalmak için daha da zorlanıyor. 'In the Box' müzik yapımı artık büyük çoğunluk tarafından standart kabul ediliyor.

Müzik teknolojilerinde inovasyon denildiğinde aslında çok geniş etkileşimli bir alanı kapsadığını söyleyebilir miyiz? Örneğin tüm dünyada yaşanan pandemi sürecini ele alırsak, şu an nasıl bir noktada olduğumuzu düşünüyorsunuz?

'Necessity is the mother of invention.' (Zorunluluk icatların anasıdır.) Pandemi döneminde aynı odada bir araya gelmeden müzik yapma ihtiyacından dolayı pek çok yeni teknolojiler geliştirildi.

Bir internet ağı aracılığıyla ayrı mekanlardan eş zamanlı müzik yapmaya yarayan yazılımlardan ikisi Jamulus ve Sessionwire. Ben AudioMovers firmasının Listento eklentisini kullanıyorum.

Bununla, mekân kavramından bağımsız olarak, makul bir internet bağlantısının bulunduğu dünyanın herhangi bir yerindeki sanatçımın kayıtlarını alıp onu produce edebiliyorum.

Müzik alanında Türkiye'de ve dünyada gelecekte ne gibi teknolojik gelişmeler bekliyor bizleri? Neler öngörüyorsunuz?

Yapay zekâ. Özünde muazzam miktardaki veriyi analiz edip elde ettiği çıkarımlar doğrultusunda otomasyon yapan yazılımlar. Öncülerinden biri iZotope firması.

Üzerinde çalıştıkları teknolojinin bir veri tabanı var. Bu veri tabanında daha önceden analiz edilmiş binlerce şarkının 'mastering' karakteristikleri kayıtlı.

Kullanıcı loudness, compression, dynamic range gibi bazı kriterler açısından kendi tercihlerini belirleyip mastering işlemini tamamen yazılıma bırakıyor. Müzik

yapımında artificial intelligence alanında çalışan bir diğeri de Dirk Ulrich'in Brainworx firması.

Gerçekleştirmeyi planladığınız yeni projeler varsa bunlardan da bahsedebilir misiniz?

Hollanda'da yaşayan sanatçım Kaleli o'nun ikinci single'ı üzerinde çalışıyoruz. Ağustos ayında yayınlanan ilk single'ı çok beğenildi. Playlist küratörleri tarzımızı indie-pop olarak tanımladılar.

Bir diğeri NovaRoma adlı bir alternatif rock grubunun ilk single çalışması. Grup elemanları ve projede yer alan müzisyenler Rhode Island, Chicago ve Ontario-Kanada üçgenine yayılmış durumda.

17 Eylül'de yayınlanan Pete Langman'ın Gladiators, Ready? Adlı enstrümantal çalışması, yer almaktan gurur duyduğum bir çalışma oldu.

Zira Langman, Musicians'Institute'tan hocam olur.

Kendisi 90'lı yılların sonlarında parkinsona yakalandığı için uzun süredir gitar çalamıyor. 1995'te başlayıp tamamlayamadığı albüm kayıtlarını biz öğrencileri ve müzisyen dostları bitiriyoruz.

Phil Hilborne gibi usta bir gitaristin de yer aldığı bu projede ben de konuk olarak bir gitar solosu çaldım.

Bunların tümü uzaktan tamamladığım projeler arasında yer alıyor. 🌟

Stüdyo ile canlı seslendirme arasında farklılıklar olsa da temelde ikisinde de bir elektrik akımının peşinde koşuyorsunuz. Stüdyo kayıtlarında yaratıcılığa daha fazla yer var. Bir nevi tarihe kayıt düşüyorsunuz ancak canlı seslendirme anlık olarak yaşanıyor ve bitiyor.